

WIETORIS JONATHÁN

1738. április 27-én született a Gömör megyei Kúntapolcán Wietoris Jonathán evangélikus lelkész, a soproni líceum rektora.

Apja lelkész volt, ő is annak készült. Hazai iskoláit Dobsinán, Késmárkon és Sopronban végezte. Innen került a jénai egyetemre, amely Wietoris egyéniségére, világfelfogására is nagy hatással volt. Csetneken 1763-ban rektornak választották, egy év múlva Sopronban conrector, majd 1785-ben rektor lett, 1786. július 1-jén iktatták be hivatalába, mint professor primariust. Tekintélyes soproni polgári családból nősült: Schneller Mária Rozinát vette el 1770-ben, öt gyermekük született. Rektori tisztjéről 1794-ben mondott le, mint conrector tovább működött, egészen haláláig.

Kis János „Emlékezéseiben” így írta le volt tanítóját: „Wietoris fenségesnek közelítő magasságú s arányos testességű természetével, mesterkélés nélkül csinos külsejével, kellemes maga alkalmazásával s komolyságot és nyájasságot szerencsésen párosító társalkodásával mindenütt könnyen tuda magának kedvességet és tekintetet is szerezni.” „...szeretetemhez utóbb tisztelet és hála is nagy mértékben járult mind tanításáért, mellyel elmémet sokakban felvilágosította, mind különösen azon határtalan jóságáért és szívességéért, mellyel haszonvétel végett tőle kérék, legnagyobb készséggel közölt.”

Wietoris, az ifjúság megértő, segítő barátja és meginduló önképzésének támogatójává volt. Az evangélikus líceumi Magyar Társaság megalakulása idején a felvilágosult szellemű rektort az ortodox egyházi vezetés támadta, mivel az ifjúság előtt sokszor az egyházi tantételekkel ellentétes racionalista kijelentéseket tett. A líceum másik nagy költőjével: Berzsenyi Dániellel való kapcsolata már problémásabb volt. Wietoris jegyezte be az iskolai anyakönyvbe Berzsenyi neve mellé az ismeretes ítélet: „mores non probavit” (szabályoknak nem felelt meg). Tanítási módszerét többféleképpen ítélték meg, – de mindenki úgy emlékezett meg róla, mint akinek az ifjúságra igen nagy hatása volt és a tanítványai nagyon kedvelték. Tudományos felkészültsége, mint Kis írja „különösen a hazai történeteket, ember- és világeszméretét s megvilágosodást illetőleg a közepszerűségen jóval felül állá.

Használhatóságát nevelé jeles könyvtára is, melyben a bölcselkedési, szép literatúrai s kivált magyar dolgok esméretéhez tartozó osztályokból válogatott munkák találtattak, s melyből az utolsók közül a nagynevű gr. Széchenyi Ferenc is utóbb többeket vásárolt az országnak ajándékozott könyvtár számára.” Wietorisnak nincs nyomtatásban megjelent nagyobb műve - kivéve két versét - munkásságát ma is kevesen ismerik. Kortársai, például a tudós jezsuita Horányi, vagy a történetíró Hrabovszky György gyakran utaltak az Ő történeti kutatásaira. Wietoris kéziratai szinte kizárólag a magyar történelemre s a magyar protestáns egyháztörténelemre vonatkoznak. Kéziratai egy része a soproni ev. líceum könyvtárában található, de legnagyobb részük a Nemzeti Múzeumban van, ahova Széchenyi Ferenc adományaként kerültek.

Kéziratai témája nagyon gazdag: történelmi, irodalomtörténeti, egyháztörténeti munkák, iskolaszervezeti javaslatok, tantervek tartoznak e körbe. Wietoris Jonathán Sopronban hunyt el 1802. november 1-jén.

Irodalom:

Wietoris Jonathán, a soproni ev. líceum rektora. (1738-1802). In: Soproni szemle. 6. évf. 4. sz. (1942) p. 300-303.

Kovács Sándor: A soproni evangélikus lyceumi Magyar Társaság története, 1790-1890 Budapest : Magyar Társaság, 1890.

Schneider István: A soproni evangélikus líceum a Ratiók korában Neveléstörténet 2008. 1-2. sz.

Kis János superintendens Emlékezései életéből Budapest: Franklin-Társulat, 1890 55-58. p.

Bodolay Géza: Irodalmi Diáktársaságok 1785-1848. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1963.

Internet:

Fehér Katalin: Magyar irodalmi diáktársaságok Magyar Könyvszemle 116. évf. (2000.) 3.sz, hozzáférés: <http://feherkatalin.hanoi.hu/upld/3.9diaktars.pdf>